

Бароковият театър днес и бъдещето на кукления театър

Никола Вангов разговаря с Борис Голдовски (Русия)

- Борис, бих искал да те помоля да разсъждаваш за читателите на „КуклАрт“ върху два проблема. Първият е свързан с това, че куклите сякаш си тръгват от кукления театър. Не случайно се лансира вече по-общото понятие „фигуративен театър“. Притеснява ме, че отказът от куклата обеднява кукления театър. Така той може да се лиши, например, от „второто отношение“ към образа, от допълнителния обемен ефект на отношението между куклата и манипулатора ѝ. Вторият е свързан с прогнозите ти като теоретик на кукления театър за бъдещето на куклата и на кукления театър.

- Смятам, че отказът от куклите не е тясно професионално явление и не засяга само кукления театър, а и другия. Причините се коренят във времето, в което живее. Защото както преди астрологията стана наука и породила астрономията, а сега имаме астрофизика и т.н. Такова време дойде, когато не само видовете изкуства се смесват, но и науките. Дойде времето на новия барок, сега го наричат постмодернизъм. И сега могат да се смесват живопис, скулптура, театър и т.н., но днес явлението протича сякаш на молекулярно ниво. Така че свидетели сме не на напускане на кукления, или на драматичния театър, където имаме сходни процеси. Просто имаме напускане на чистите видове, включително на „чиста кукления“ театър. Мисля, че минахме средата на този период и сме вече по-близо до финала му. Това са нормални процеси в живота на изкуството и историята го потвърждава. Не съм сигурен, че тези смесвания водят до обогатяване на палитрата на изразните средства на театъра. Сигурен съм, че коридорите на даден вид театър не са толкова тесни, че да се налага да разширяваме рамките им. Вътре в тези видове изкуства има толкова много изразни средства, толкова възможности, че практически са безгранични. Дори, ако работим само в даден „коридор“. Друг е въпросът, че за да живееш в този коридор и да се ползваш от блестящите му възможности, трябва да владееш до съвършенство своята професия. При днешните условия у нас сякаш е достатъчно да владееш изкуството дилетански. Достатъчно е един актьор от куклен театър да излезе на сцената като драматичен актьор, или

Борис Павлович Голдовски е роден през 1948 г. в Москва. Той е доктор по изкуствознание, историк и теоретик на кукления театър, педагог, драматург и сценарист. Президент е на Центъра „С. В. Образцов“. Бивш художествен ръководител е на Държавния академичен централен куклен театър „С. В. Образцов“. Днес е художествен ръководител на Московския куклен театър. Основател е на кукленото списание „Театр чудес“, автор на множество книги и енциклопедии. Разговорът е проведен на 23.4.2015 г., по време на фестивала в Ямбол.

да изтанцува нещо, или да представи някаква елементарна пантомима и вече говорим за синтетическо изкуство. А то не е такова. Защото като правило е на самодейно равнище, всичко е на уж, не е истинско. Това отразява и днешното състояние на културата ни. Често и тя е на уж. Както и бита ни. Хората правят изкуството, то е тяхно създание. И, както се казва, всеки заслужава онова изкуство, каквото сам създава. Не го казвам със съжаление, защото изкуството винаги е малко, винаги е частен случай, винаги е изключение. Както е казал поетът: „Талантът е единствената новост, която винаги е нова...“ Днес у нас държавните, а и частните куклени театри насочват дейността си основно към децата. На децата лесно се угажда. Простете, но децата нямат добър вкус. Те всичко харесват. На тях им харесва кичът. И тук е голямата отговорност на куклениците. В скоби. Убеден съм че от време на време куклените театри трябва да поставят и спектакли за възрастни. Дори те да нямат зрителски успех, а да се харесват само на критиците, или за да бъдат канени на един или друг фестивал. Просто за да се поддържа нивото на професионализма на куклените актьори трябва да играят и пред по-зряла публика. Децата се радват на зрелището. Ние въобще живеем във времена на зрелищата. Театърът и зрелището са близки, но не и идентични, според мен, понятия. Не случайно преди време възникна понятието „визуален театър“. Че кой театър не е визуален. Очевидно става дума за такъв театър, при който зрелището преобладава над съдържанието. Не давам оценки дали това е добро или лошо. „Визуалният театър“ също като „фигуративен театър“ просто отразяват тази ситуация на размитост. Ние вече напуснахме старите формулировки, свързани с живота на човешкия дух. Като чета някои театроведчески изследвания, не виждам в тях старите понятия, но срещам думи за търсенето на смисъла и търсенето на нови форми. Извини ме за известния ми консерватизъм, но смисълът и формите охранват разума ми, докато театърът храни душата ми. Мисля, че именно този уклон към смисъла и формите отразява днешното състояние на нещата. Но аз съм оптимист. Аз не твърдя, че днешното състо-

Борис Голдовски
Boris Goldovsky

яние на нещата е лошо. Не! То може да не е добро за някаква група хора, но то съответства на живота ни днес. Аз съм историк на театъра, но се занимавам с история, не толкова за да разбера какво е било, а за да се опитам да разбера какво ни чака в бъдеще... Историците, които познавам, всички са били оптимисти. Те просто са съзнавали, че и това ще мине...

Бъдещето на куклата е огромна тема. Самият куклен театър е само остров, хайде да е континент!, в света на куклата. Има континенти на обредните кукли, на авторските, художествени кукли, на куклите – детски играчки. Ако говорим за бъдещето на кукления театър, мисля, че днес живеем в края на нов преход. По отношение на технологии – включете телевизора си, погледнете витрините на магазините, вгледайте се в новите играчки на децата... Какво виждаме? Виждаме огромния свят на механичните кукли, на роботите. Навремето подобни кукли са ги наричали „кукла-автомат“. Те не зависят от човека. И това отразява невъзможността на човека да повлияе на хода на историята. Затова мисля, че идва времето на автоматите. Наскоро в Москва

гастролира френски балет, в който главната роля се танкуваше от робот! Пледал съм спектакъл „Три сестри“, в който една от сестрите се играеше от робот! Това бяха много интересни спектакли. Подобни спектакли стават все повече и повече и са разпространени в много страни. Културата на механичните зрелища с кукли-автомати става все по-популярна. Затова ми се струва, че близкото бъдеще, след близо 10-15 години, ще принадлежи на театъра на автоматите, на роботите. Това важи и за киното. Но аз вече зная, че след този период на роботите, ще дойде друго време. Другото е невъзможно. И се надявам това да е време на завръщане към куклата, към много простичката кукла – независимо от каква система. Сигурен съм, че това ще е една от системите, които вече знаем, които съществуват днес. И това няма да е смесеният вид на кукления театър, а ще бъде куклен театър в най-чист вид. Над онова, което днес смятаме за авангард, бъдещите зрители и кукленици ще се смеят. Но отново ще е потребен много високи професионализъм и майсторство, талант и определен художествен опит. ■